

MEGOSZ Nagyrendezvény Sopronban

Az előző MEGOSZ-Híradóban tett ígéretünkhöz híven az alábbiakban számolunk be a GAK2005-ERDŐTELE kutatási projekt eredményeit ismertető 2008. szeptember 13-án késő délelőtt megtartott rendezvényről, illetve az ugyanazon délután Burgenlandban lezajlott szakmai tanulmányútról.

Az erdőtelepítésekről és a rendezetlen gazdálkodásról szóló kutatás zárókonferenciája Sopronban

A GAK2005-ERDŐTELE kutatási projekt zárókonferenciája keretében a Nyugat-magyarországi Egyetem Erdőgazdálkodási Intézet (EVGI) munkatársai bemutatták az idén záruló „Erdőtelepítés és rendezett gazdálkodás” című kutatási programot. A projektet a Nemzeti Kutatási és Technológiai Hivatal támogatta, és az EVGI mellett a MEGOSZ és négy erdészeti integrátor részvételével zajlott le az elmúlt három évben. Célja az volt, hogy a magánerdő-gazdálkodás két kiemelt kérdéskörét: az erdőgazdálkodói rendezetlenséget, illetve az erdőtelepítést részletesen elemezzék, és a feltárt problémákra megoldási javaslatokat adjanak.

Dr. Jäger László előadásában bemutatta azokat az erdőtulajdonról és az erdőtulajdonosokról készített elemzéseket, amelyekben felmérték a jelenlegi állapotot, és előrevetítették a jövőben várható változásokat, illetve modellezték a lehetséges birtokszerkezet-javító intézkedések hatásait. A megállapítások

között szerepelt, hogy a tulajdoni szerkezet rendkívül kedvezőtlen, a helyrajzi szám mint tulajdoni egység számos esetben túl nagy, és igen jelentős az oszthatlan közös tulajdon aránya.

A tulajdonosok demográfiai adataiból kiindulva kimutatták, hogy a tulajdonosok száma meredeken emelkedik: a privatizáció időszakában az 1990-es évek derekán 200 ezer főre becsült tulajdonosi kör mára csaknem félmillióra emelkedett, és tíz éven belül újra megduplázódhat.

Mivel az erdő adásvételével létrejövő birtokkoncentráció jelenlegi mértéke nem képes ellensúlyozni az öröklés tulajdon-elaprózó hatását, a kedvezőtlen helyzet csak aktív beavatkozás mellett változhat meg. Ebben a folyamatban kisebb jogszabályi változtatásokkal nagy előrelépést lehetne megvalósítani, amelyet az államigazgatási jogkörök kiszélesítésével fel lehetne gyorsítani.

Előadása összefoglaló gondolataként kifejtette, hogy a gazdálkodás szempontjából kedvező birtokszerkezet kialakulásához először szükség van a jelenlegi oszthatlan tulajdonok megszüntetésére, valamint a tulajdonosok számának jelentős csökkentésére. Ez utóbbit a nagyon kis tulajdonnal rendelkezők tulajdonának kisajátításával, illetve szabályozott keretek közötti kényszerértékesítésével lehet elérni, a kezelhető tulajdoni méreteket pedig önálló földrészletté kell kimérni. Miután megnő a kicsi, de még kezelhető méretű és egytulajdonosú földrészletek aránya, akkor azokon elindulhat a gazdasági racionalitás által hajtott, cserékkel és adásvételekkel történő birtokkoncentráció, és a gazdálkodásra alkalmas birtokszerkezet kialakulása.

Dr. Schiberna Endre az erdőgazdálkodói rendezetlenséggel kapcsolatos kutatásokról számolt be, amelyek célja az volt, hogy tényadatok alapján vizs-

gálják meg azokat a feltételezéseket, amiket a szakmai közvélemény a jelenleg kiváltó tényezőiről alkotott.

A kutatás felállította a kis erdőtulajdon, a sok és elérhetetlen, illetve érdektelen erdőtulajdonos, a bonyodalmas hatósági procedúrák és költséges megalakulási folyamat mint jellemző gazdálkodást hátráltató tényezők rendszerét, és külön-külön tesztelte azokat az elérhető földhivatali és erdészeti tényadatok alapján. Az eredmények visszaigazolták a gyakran hangoztatott kirívó esetek: a nagyon kis tulajdonok és nagyon sok tulajdonosú földrészletek létezését, de azoknak a rendezetlenségre gyakorolt hatására meglepő és új eredmények születtek.

Az eredmények alapján nem befolyásolja például a gazdálkodás elindítását a tulajdonosok kora, lakhelye, de még a földrészleteken belüli száma sem. Növeli viszont a rendezetlenség állapotának kialakulási esélyét a tulajdoni illetőségek elaprózódása és csökkeni az erdők nagyobb gazdasági értéke, az abból várható jövedelmek.

Az egyes tényezők hatásai mellett a komplex vizsgálatok azt is kiderítették, hogy bár a tulajdonviszonyok rendezése elkerülhetetlen a szektor hosszú távú működőképességének megteremtéséhez, a rendezetlenség jelenségének megszüntetéséhez önmagában nem lesz elegendő. Ezt támasztja alá az a tény, hogy a gazdálkodó nélküli területek igen jelentős része 1/1-es tulajdonú, és ez a jelenség nemcsak a magántulajdon, hanem közösségi és állami tulajdon esetén is jelentkezik. Az előadásban elhangzott végkövetkeztetés szerint az erdőgazdálkodói rendezetlenséget csak a szektorban fellelhető szervezőerő fejlesztése, és a gazdálkodói nyilvántartás ésszerűsítése mellett lehet kiküszöbölni.

A magánerdő-gazdálkodás működőképességének megőrzéséhez szükséges szervezőerő ahogyan korábban, a

jövőben is azon erdész-szakemberek köréből várható, akik szakirányítóként vagy erdészeti integrátorként képesek a tulajdonosok érdekében, de azok napi szintű részvétele nélkül gondoskodni a gazdálkodás jogszerű és szakszerű keretek között tartásáról. Az erdészeti igazgatásnak és a hatósági felügyeletnek a rendezetlen erdőterületeken csak akkor kell fellépnie, ha közérdeket sértő állapot alakul ki, vagy annak előjelei megjelennek. Ilyen esetekben viszont, ha a tulajdonosok ezt az állapotot nem szüntetik meg, a megelőzésére az államnak kell felelősséget vállalnia, és a költségeket a tulajdonosokra, illetve az ingatlanra terhelnie. Felesleges tehát a gazdálkodói nyilvántartás teljességére törekedni nagy áldozatok árán, amely egyébként a működőképesség lényegi kérdéseit nem oldja meg.

Prof. dr. Lett Béla az erdőtelepítésekről tartott előadást, amelyben kifejtette, hogy az a tény, miszerint Magyarország erdőterületének aránya majd egy évszázad alatt 11,8%-ról 20%-ra emelkedett, egyáltalán nem közismert. Sőt: a többség úgy gondolja, folyamatosan csökken az erdőállomány, aminek a minősége rossz, nem gondozott, kevés benne a turistaút, azok sem jó minőségűek és a negatív kèpzetek tovább volnának sorolhatók.

Véleménye szerint a fajajpolitika erős hatósági nyomás alatt áll, és a gazdasági szabályozás mellé a direkt jogi beavatkozás is felsorakozott.

Az EU csatlakozást követően, a 2004-2006 közötti időszakban a költség-számításokra alapozva jelentős támogatás-emelés történt, amelyet a 2007-2013 közötti időszakra számottevően visszarendeztek. A 2007 utáni időszakra lényegében az akác és a nemesnyár kivételével az árnövekedési többletek kompenzálása is csak részben történik meg. Az akáchoz viszonyítás szerint a fajajpolitika a tölgyet, a kemény- és lágylombos állományokat még tovább értékeli, a fenyt drasztikusan sújtja.

Az erdőtelepítést végzők körében végzett felmérés egyik lényegi kérdése

volt, hogy melyek azok a motivációs tényezők, amelyek hatással vannak a pályázókra, és erdőtelepítésre ösztönöznek. A válaszokból megállapították a befolyásoló tényezőcsoportokat, melyek közül első helyen a földterület gyenge termőképessége ösztönöz az erdőtelepítésre. Érdekes, hogy második helyen emocionális tényező áll, a pénzügyi motivációk csak a középső harmadban találhatók.

Az erdőtelepítés fajtás szerkezete zömmel a finanszírozási alpból induló módosulásokat érzékelteti, a tölgy aránya növekszik. Az erdőtelepítési fajajösszetétel hasonló erősségű változására ötven éve nem volt példa.

Nagy Imre nem a kutatási program részeként, de a konferencia témájához kapcsolódva a természetvédelmi korlátozások erdőgazdálkodásra gyakorolt gazdasági-pénzügyi hatásaival kapcsolatos vizsgálatait mutatta be. Elmondta, hogy megítélése szerint ez a témakör az erdőgazdálkodás egyik legégetőbb problémája, megítélésében az egyetlen pártatlan és független, ráadásul jogszabály által is a közmegegyezésre kötelezett szereplő az erdészeti igazgatás. Ezzel együtt jogszabályi és szakhatósági befolyásoltság mentén a körzeti erdőterv – üzemterv – éves tervezés – engedélyezés – ellenőrzés eszközrendszerében jó egynéhány elgondolkodtató, át- és újra-gondolandó korlátozást jelenít meg akkor is, amikor esetleg annak szakmai, azon belül természetvédelmi céljaival és várható eredményével maga sem ért egyet.

Számos általános és részletes, teljes területi és részleges, időbeli, vagy technológiai korlát érvényesül. Ezek többnyire rugalmas gazdálkodással, az új Evt. konszenzusos elvű tervezésével feloldhatók.

Néhány igen nagy gazdasági hatású korlátozás csak az állami tulajdonon valósítható meg. Ebben az esetben is a pénzügyi kihatás értékelendő és a társadalom számára közvetítendő.

A magántulajdonon a legerősebb szintű korlátozást csak teljes kártérítés, mégpedig évi örökös járadék típusú kártérítés (támogatás) mellett érvényesíthető, vagy szükség esetén a kisajátítás kezdeményezendő.

Kiemelkedő tételben és érzékeny pénzügyi veszteséggel jár a hagyásfák és hagyásfa-csoportok fennhagyásának előírása, amely egyedi értékelést kíván. A legnagyobb hozamvesztés az erőtett és számos esetben nem indokolt fajajmegválasztás (fajajváltás) követ-

kezében lép fel. Ennek során alapelv, hogy mindenki kötelezhető legalább olyan minőségű, egészségi állapotú és fajaj-összetételű erdő létrehozására, mint amelyet vett, kapott, örökölt stb., amennyiben kedvezőtlen termőhelyi változás ezt nem teszi lehetetlenné.

Tanulmányában részletes számításokon keresztül a legjobb ártéri nemesnyarasok kötelező átalakításának pénzügyi következményeit szemlélteti. A megdöbbentő üzemi veszteségek oka a vágáskor emelkedése, az előhasználati hozamok időbeni kitolódása, a felújítási költségtöbblet és a SZNY fajaj esetében (legáltalánosabban a napi gyakorlat ezt alkalmazza) az igen gyenge eredményű véghasználati hozam.

A fajajváltás természetvédelmi célú előírása adott esetben az erdei talajnak mint vagyontárgynak 1,4-1,8 millió Ft/ha-os értékcsökkenéséhez vezet. A gazdálkodás hozamvesztése ~30 000 Ft/ha/év. Ennek megtérítése vagy a kisajátítás kezdeményezése a magántulajdonos részéről elvárható. A napi gyakorlatban mégis alig-alig jelenik meg a korlátozás kompenzációjának igénye.

Előadását azzal a gondolattal zárta, hogy „az erdő – mint környezeti elem – védelme, megőrzése, okszerű és arányos használata minden állampolgár joga, de egyben kötelessége”.

Az elhangzott előadások anyagát a résztvevők kiadvány formájában kézhez kapták.

Látogatás Burgenlandban

A 2008. évi MEGOSZ magánerdő-gazdálkodói nagyrendezvény délutáni programja az osztrák Land- und Forstbetriebe Österreich (LFBÖ – Osztrák Mező és Erdőgazdák Országos Szövetsége) és a CEPF Budapesti Irodája által közösen szervezett tanulmányút volt Burgenlandban, a Batthyány Benedek birtokon. 3 busszal, mintegy 100 érdeklődő kolléga vett részt a jó hangulatú tanulmányúton. A tanulmányút tematikailag két kérdéskört érintett: természetvédelem és vidékfejlesztés magánerdőben.

A vendéglátókat *Dr. Werner Andrä*, a szövetség főtitkára és *Dietmar Jäger*, erdészeti szakmai referens képviselte. *Batthyány Benedek*, mint a szövetség tagja bemutatta a mintegy 300 ha-os saját tulajdonú erdőbirtokát és a köréje szervező-

dött erdészeti szolgáltató üzem, amely egyfajta mérnökirodaként, a hazai integrátori pozíciónak megfelelő szinten működik. Szakirányítást, üzemvezetést és egyéb erdészeti szolgáltatást végez szerződéses alapon kb. 2000 ha-on. Több állomáshely érintésével bemutatásra került a birtokon folyó erdőgazdálkodás természetvédelmi és erdőművelési tevékenysége is (fafajcserés és folyamatos, természetközeli szerkezetátalakító kezdeményezései).

Kiviláglott, hogy a természetvédelmi célú korlátozásokból eredő bevételkiesést, illetve többletköltséget az erdőtulajdonosoknak különböző jogi formában megtéríti/ többletfinanszírozza az állam (szerződés, földalapú támogatás) vagy az egyéb szerződő fél. Mivel az önkéntes kötelezettségvállalás és a partnerség elve jól érvényesül a felek között (állam, magántulajdonos, NGO-k), így gyakorlatilag konfliktusmentesen valósulnak meg magántulajdonú erdőkben a természetvédelmi programok, vagy a NATURA 2000 területeken folyó gazdálkodás.

A NATURA 2000 területek kezelési/gazdálkodási terveinek kidolgozásában a tulajdonos természetesen aktívan részt vesz. A vidékfejlesztésben lévő források pedig számos erdőművelési feladat finanszírozására használhatóak (fafajcserre, erdőtelepítés, szerkezetátalakítás, fiatalos ápolási munkák... stb).

Ezenfelül röviden tárgyalásra került, hogy a fapiacra a gazdálkodók közösen jelennek meg, a kritikus fatömeg és a jobb piaci pozíció eléréséhez. A fűrész-, és egyéb feldolgozóipar pedig a szállítás biztonsága és a szállítási nagyságrend miatt előszeretettel tárgyal az értékesítési szövetséggel, amely Burgenlandban az Eszterházy-birtok vezetésével működik.

Az LFBÖ a közép- és nagybirtokot tömöríti Ausztriában érdekvédelmi és szakmai szervezetként. Míg a mezőgazdasági kamarai tagság kötelező Ausztriában, addig ez a szervezet önkéntes tagsági alapon működik, kb. 700 taggal. Ausztria erdőterületének kb. 1/3-án (kb. 1 540 000 ha) és emellett kb. 60 000 ha mezőgazda-

sági célú területen gazdálkodnak. Munkaadóként a vidéki területeken kb. 10 000 ember foglalkoztatása köthető hozzájuk. Munkájukat a politikai és szakmai érdekvédelem mellett a szakmai továbbképzések, információszolgáltatás, tanácsadás és lobbitevékenység teszi ki. Az LFBÖ tagja az Európai Erdőtulajdonosok Szövetségének is (lásd bővebben <http://www.landforstbetriebe.at>).

A tanulmányút zárásaként Batthyány úr vendégül látta a résztvevőket egy pörköltös uzsonnára, amely énekléssel zárult a vendéglátó és mindannyiunk nagy örömeire.

A MEGOSZ nevében *Luzsi József* elnök úr egy viszontlátogatásra invitálta az osztrák kollégákat, amelyre vélhetően 2009-ben kerül sor.

Dr. Schiberna Endre
tudományos munkatárs NyME EVGI

Dr. Lengyel Atilla
CEPF

Fotó: **Dr. Lengyel Atilla,**
Mészáros Gergely

Ökológiai hitelválság fenyeget

Nem képesek olyan gyors ütemben megújulni a természeti erőforrások, mint amilyen tempóban a világ kizsákmányolja környezetét – áll a Természetvédelmi Világalap (WWF), az amerikai Global Footprint Network (GFN) és a Londoni Zoológiai Társaság tegnapi közzétett tanulmányában, amelyet a BBC ismertetett. Az elemzés szerint az erdő, a víz, a föld és a levegő tartalékai már több mint 30 százalékkal kisebbek az igényeknél, és ha továbbra sem hagyunk időt a regenerálódásukra, és nem fordítunk elég figyelmet a megújításukra, akkor a 2030-as évek közepére már két Föld is kevés lenne a jelenlegi életvitel fenntartásához.

A pénzügyi világválság költségei a tanulmány készítőinek számításai szerint eltörpülnek a természettel szemben fenálló adósságunkhoz képest, amely most évente eléri a 4,5 trillió dollárt. A GFN szerint az emberiség a Föld által megtermelt javakból az idén már szeptember vége előtt annyit fogyasztott el, amennyit az egész esztendőre be kellett volna osztania. Azóta fedezetlen hitelből gazdálkodunk. Az egyes országok felelőssége természetesen eltérő, de ma már a Föld lakosságának háromnegyede olyan országokban él, amely adósa a természetnek, vagyis többet fogyaszt, mint amennyit befektet a természeti erőforrások pótlásába.

Azt, hogy melyik ország milyen mértékben felelős a rablógazdálkodásért, az ökológiai lábnyom mutatja meg. A fogalmat két kanadai ökológus – *William Rees* és *Mathis Wackernagel* – alkotta meg a hetvenes években. Azt fejezi ki, hogy egy főre vetítve hány hektár földterületre van szüksége egy-egy országnak életmódja fenntartásához. A mostani tanulmány szerint a világon a legnagyobb ökológiai lábnyoma az Egyesült Államok és az Egyesült Arab Emírségek lakóinak van, a legkisebb pedig a Malawiban és Afganisztánban élőknek.

(Magyar Nemzet)